

MĂRTURII ALE SUPRAVIEȚUITORILOR

LIVIU GRIGORE

S-a născut la 27 noiembrie 1902 în Veneția de Jos, județul Brașov. Naționalitatea: română. Profesia: Colonel SSI. A fost arestat la 19 iunie 1952 și condamnat la 6 ani temniță grea. A fost închis la Făgăraș în intervalul 2 septembrie 1952 – 16 iunie 1955.

„Baia o făceam la două săptămâni; ne duceau dezbrăcați numai în cămașă și chiloți. Baia era situată la demisolul clădirii, unde erau dușurile. Ne dezbrăcam și ne așezam câte 5-6 inși la duș. Dușul funcționa 10-15 minute, la început apă caldă; ne săpuneam și dura 10 minute, apoi 5 minute apă rece și [...] cu forța, înghesuiți la îmbrăcat și scoși afară” - Rodica Grigore, *Să nu uităm eroii. Viața și lupta fostului deținut politic, colonel al Armatei Române, LIVIU GRIGORE*, Editura Arania, 2007, pp. 86-87

„**Cum au încercat a ne otrăvi în masă**, pe cei care eram închiși în camera cea mare a închisorii, fiind vreo 80 de persoane, toți foști în Serviciul de Informații (SSI) aparținând Ministerului Apărării Naționale și cei ce erau la Biroul 2 Informații pe la marile unități (Corp de Armată, Divizii etc.). În luna octombrie 1952, seara pe la orele 19, când trebuia să ne aducă hrana de seară [...] nu am primit-o deloc [...] spunând că ne-o va aduce dimineața. Zis și făcut. Nu am primit deloc hrană, deși noi (cei optzeci din camera mare) am început a protesta... A doua zi dimineață, când trebuia să ne primim porțiile de ceai, am observat că în cazan era hrana ce trebuia să ne-o dea în seara trecută. Ne-au umplut gamelele cu ciorbă, mai mult ca de obicei și noi, flămânzi, am mâncat-o toată cum ni s-a dat. După vreo una-două ore, unii au început să se vaite de stomac, alții au început să vomite, pe alții îi apucase diareea. Cei care erau în situația arătată au cerut să-i vadă medicul închisorii; am format un grup de vreo 40 de oameni, care am plecat jos la infirmerie, n-a vrut să ne consulte pe nici unul, spunându-i paznicului să ne ducă înapoi în cameră. Unora care îi cereau să le dea ceva medicamente, le-a dat în schimb lovituri de ciomag. În dormitor exista un ciubăr (tinetă), unde ne făceam necesitățile și care ciubăr se umpluse cu vomități și cu fecale, făcând o mocirlă pe jos în dormitor de nedescris. După o muncă de vreo câteva ore, cei care se simțeau mai puțin rău au reușit să facă curățenie. În acea zi n-a mai vrut să mănânce nimeni, de frică să nu ne otrăvească – ne adfusesse o ciorbă de copite de bivoli. Cert este că a fost o tentativă de otrăvire în masă a celor ce eram în camera mare închiși (foști în serviciul de informații, cum am arătat mai sus), căci în alte camere nu s-a produs această barbarie” - Rodica Grigore, *Să nu uităm eroii. Viața și lupta fostului deținut politic, colonel al Armatei Române, LIVIU GRIGORE*, Editura Arania, 2007, pp. 88

“Cazul cu făcutul băii: te scotea afară în ger cu săpunul pe tine, dându-ți termen 10 minute, apoi dădea apă rece de nu o puteai suporta și ieșeau afară în curte (tot) cu săpunul pe tine. [...] La inspecțiile ce le făcea (maiorul Mraviov) cu rezultatul băgării la carceră, în găurile (bolțile) zidurilor cetății. Te băga desbrăcat, turna apă în găuri (carceră) ca să nu poți sta jos. Umblau șobolanii prin găuri. Când ieșeau erai încovoiat, bolnav și mulți au și murit. Te supuneau la fel de fel de motive inventate numai spre a te chinui...” - Rodica

Grigore, *Să nu uităm eroii. Viața și lupta fostului deținut politic, colonel al Armatei Române*, LIVIU GRIGORE, Editura Arania, 2007, pp. 84-85

GHEORGHE URDEA

S-a născut la 23 aprilie 1932 în Grid, județul Brașov. Naționalitatea: română. Religia: ortodoxă. Studii: liceale. Profesia: tehnician. A fost arestat la 7 iunie 1951 și condamnat la 7 ani închisoare. A executat pedeapsa în închisorile Făgăraș, Sibiu, Jilava, Gherla. A fost eliberat la 1954.

„Care erau condițiile de detenție din Făgăraș?”

Cum eram legat la ochi, m-a' băgat acolo, m-a' trântit într-o încăpere unde n-am văzut nimic-nimic. M-a' dezlegat la ochi, mi-a' luat cătușele de la mâni și-acolo am dat peste-un cetățean p-un prici. Se pomenește mult cuvântu' ăsta, „prici”, și să vă explic ce era: era ca o poliță de lemn pe care era' bătute scânduri. Imediat pe cetățeanu' ăsta l-a' luat d-acolo și l-a' dus. Nu l-am văzut bine la față, nu știam cum îl cheamă, nu știam nimic. Și-am rămas singur în beznă și n-aveam curaju' nici să merg doi pași în stânga sau în dreapta, sau să văd măcar pereții să-i pipăi de jur împrejur. Mi-era frică să nu cad, că în cetate la Făgăraș erau legende și povești d-ăstea de la Maria Tereza, că erau camere de tortură, și era ceva... Fecioara de Fier, îi spunea, unde erau aruncați oamenii, și-acolo erau niște cuțite, niște săbii, și era-n legătură cu Oltu', care îi ducea pe cei morți... Și-mi imaginam o Fecioară de Fier... În sfârșit, mi-era frică. Mi-era frică, n-aveam decât 18 ani. Și nici n-am putut să mănânc nimic, desigur. Dar ce puteam să mănânc? Ce ne dădeau ei. Și ce se întâmpla? Când deschideau ușa trebuia să te întorci cu fața la perete. N-aveai voie să vezi fața celui care a intrat sau a ieșit din celulă. Nu numa' mie mi s-a-ntâmpat treaba asta. Au fost alții care au suferit... poate mult, mult mai mult decât mine. Dar eu spun ce-am pățit eu. Și aveam un castron cu o lingură... N-am gustat câteva zile ce ne dădeau ei. Puneam castronu' acolo jos, că-mi spunea: „Îl lași aicea!” Și se adunau șobolanii în celulă, treceau peste mine și stăteam pe prici cu ochii închiși punându-mi mâinile la ochi, nu care cumva să mă muște de față. Dar treceau șobolanii în voie peste mine...

Și în primele două luni n-am știut dacă e zi sau noapte, dacă-i ora patru sau ora cinci. Și numa' dup-aceea a început ancheta. Întâi ne băga' acolo, cred, ca să ne demoralizeze, să ne termine.”

Sursa: Cosmin Budeancă (coord.), *Experiențe carcerale în România comunistă*, vol. III, Polirom, Iași, 2009

RADU VASILE

S-a născut la 25 februarie 1916 în Iași. Naționalitatea: română. Religia: ortodoxă. Studii: Facultatea de Drept. Profesia: comisar de poliție. A fost arestat la 23 aprilie 1948 și condamnat la 6 ani de închisoare. A executat pedeapsa în închisorile Ghencea, Rahova, Jilava, Aiud, Făgăraș, Canal – Saligny, Iași, Suceava. A fost eliberat la 23 aprilie 1958. După eliberare a primit domiciliu obligatoriu la Lătești până în 1964.

„Îmi puteți descrie închisoarea de la Făgăraș?”

Da, era în mijlocul orașului, într-o cetate medievală. Avea zidurile groase, enorme. Camerele de detenție erau foarte înalte în această cetate. Erau patru rânduri de paturi de metal, unul peste altul. Erau câte 80 de oameni în cameră. În camera unde am stat eu, la numărul 23, eram 82 de deținuți. Era mai mărișoară camera, dar era lipsă de aer. Ne culcam jos, acolo, unde era crăpătura la ușă... Făceam cu rândul ca să tragem aer, pentru că ne sufocam! Lăsam hainele de pe noi, tot. Transpiram, curgea apa pe noi din cauză că eram prea mulți. Dacă deschideai ușa, vedeai cum iese aburul de la noi! A fost ceva de nedescris. Au murit mulți acolo, mai ales că erau și oameni mai în vârstă.”

Sursa: Cosmin Budeancă (coord.), *Experiențe carcerale în România comunistă*, vol. III, Polirom, Iași, 2009